

TELEGRAFUL ROMANU.

Telegraful ese de döue ori pre septemana: Duminec'a si Joi'a. — Prenumeratunnea se face in Sabiu la expeditura foie pre afara la c. r. poste cu bani gat'a prim scisorii francate, adresate către expeditura. Pretul prenumeratunei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 83. ANULU XIX.

Sabiu, in 17/29 Octombrie 1871.

Nr. paroch. 30. 1871.

Provocare.

On. p. t. parinti de religiunea gr. or., cari au siice la ori-ce scola, sia publica, sia privata, seu si monastiresca in Sabiu, suntu postiti prin acest'a, ca se binevoiesca a areta la subsrisulu Oficiu parochiale (Stral'a Macelarilor nr. 98.) numele si locuinta sticelor sele, precum si scola, carea o cercetéza acelea, ca ast-selu Oficiul parochiale se se pota ingrijii pantru crescerea si cultivarea loru in investitul crestinesca.

Sabiu in 14 Octobre 1871.

Oficiulu parochiale gr. or. din cetatea Sabiului.

Evenimente politice.

Cris'a ce avea sa se resolva in consiliu ministeriale, despre care amintiramo si noi, s'a resolvit, si dupa cum vedem din scirile ce ni vinu dela Vien'a, in favorea reichsratistilor si in favorea boemilor, cari pretindeau a li se recunosc dreptulu de statu alu tierilor lor. Ministeriul cislaitan se dice ca si-a datu in corpore demisiunea. Va sa dica in urm'a resolvarei unei crise de dreptu de statu urmeza un'a ministeriale. Cu totce acestea bucuru intre nemti e mare in laudru monachiei si afara de monarchia.

In acestu tempu candu luptele si festivitatile nemtiesci de sympathia din tote partile devinu totu mai numerose, pare ca unu nou tipetu de durere aparitunea unui articulo s a s e c u din Brasovu in „N. f. Pr.“, in care pretins'a avantgarda a cultorei apusene, sasii, se vedo strimatorati in drepturile si avereia loru (?) de catra romani si unguri. Acestu articulo mai e si preambolu deciderei unui procesu indelungatu intre scaune romaneschi si sassi, preambulu ce merita atentuinea tutroru romanilor!

Spre sciint'a congresului pressei romane in Bucuresci.

Cu bucuria amu cettu inca cea dintai scire despre acestu congresu alu pressei nationali romane. Amu doru, ca deca nu potemu participa la densulu, celu putienu sa ni se plinesca un'a din aspiratiunile nostre: sinceritatea pressei catra causele nationali.

Catru privesce amintirea despre ureditorii pressei dinocci de Carpati amu si dorit u nu fia sa datu uitarei, Ioann Baracu translatorulu magistratuale din Brasovu, carele pre la anulu 1830 a incep tu publicistic'a nostra de aici cu edarea „fóiei Duminecei“, carea apoi fu inlocuita si desvoltata in „Gazeta Transilvanei.“

Confiniele militari.

Revolta Ogulinu-Racovitiana ne trage atentuinea asupra confinielor militari.

Institutulu se parasesce si dupa § 65 alu art. de lege 30 din anulu 1868 sa se unesca acele comone militarie — atatu in privint'a legislatorica catu si administrativa si judiciale cu Croati'a, si Slavoni'a — asemenea si Dalmati'a, cesta din urma sa-si dea inse in acesta afacere parerea.

Acelu institutu era basatu in plenitudinea monarcului, in urm'a carei elu potea clati in confine fortaretie si institute militaresci si le potea administrá in polestate militarésca nemarginita si singura — prin organele sele de resbelu si militaresci.

trn celealte parti ale Transilvanie si pentru provinciele din Monarchia pre unu anu 8 fl. siera pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru principale si terri strene pre anu 12 1/3, anu 6 fl.

Inseratele se platesc pentru intal'a ora in 7 er. sirulu, pentru a dou'a ore cu 5 1/2, er. si pentru a trei'a repetare cu 3 1/4, er. v. a.

In institutiunea noua s'a consustinutu si proprietate de totu deosebita a acestor comune. Comuniunea casnica.

Acestu obiceiu nationalu s'a pusu sub sentulu statutului organisatoriu. Sub consortii casei se intielegeau tote acele persone mascoline si feminine, betrane si tinere, care se conseribau ca membri a unei case si se considerau ca familia de casa.

Granitieri militari capaci de servitu si alegu pre tat'a de casa si totu ce agonisescu acei'a in comuniunea economa se tiene de bunulu comunu alu casei, din care se acopere spesele casei si subsistint'a tuturor membrilor familiei. Unu furtu comisu de unu membru in cerculu acestei comunitiuni se pedepsea deci dupa § 736 alu legei penale militaresci numai la cererea capului casei. Acest'a are a dà consortilor societela, incheia contracte funduare numai cu contielegerea tuturor membrilor (seu a majoritathei), cari au ajunsu alu 18 anu alu etatiei. Bunuri comune se poteau vinde si hipotecá numai candu tota comuniunea casnica majora si da parerea in sedint'a de reportu a companiei, despre care lucru se luá protocolu. Dupa ordinatiene din 11 Iuliu 1821 nu erau nici chiaru neguigatorii si industriasii dispensati de considerarea acestei prescrieri cu privintia la atari afaceri.

Deca toti membrii familiei (seu majoritatea) parteau barbatésca si femeiesca, dela 18 ani in susu au consemittu la acele intreprinderi momentosé, mai era inca necesaria aprobarua seu intarirea comandei regimentului respectivu. Afara de aceea era consensu sia-căru granitieru, dupa implinirea obligamintelor casnice si militaresci, a-si castigá si afara de casa ce-va pentru sine; de asemenea avea dreptulu sia-care a pretind o odaia deosebita de dormitu etc. Prin urmare granitierulu potea agonisi pentru sine, bani si vite, insa nu i era consensu a portá o economia deosebita afara de comuniune. De asemenea elu debuiá seu sa contopescu vre-o ereditate in realitat in bonurile comune seu sa o venda in restempu de doj ani pentru sine.

Dela alu 20 anu alu etatiei incepe pentru toti membrii barbatesci obligamentulu de a face servitie militaresci, care constau in veghiarea si aperarea confinielor tierii, sustinerea securitathei interne si in obligamentulu de a face servitie in tempu de resbelu la cererea expresa a monarcului, si afara de tiéra. Cu statea anumita granitierulu trece in bataliunea a 3-a si la erolare.

Si soldatulu granitieru e supusu serciniilor comunali.

Cele reproduce pana aci dovedescu, ca servitiile si obligamintele granitierului erau destulu de grele. Libertatea personale si economică era pre deplinu legata.

Intr'aceea cei mai putieni membri pretinian a-este bonuri demne de existinta omenesca, beneficiele impreunate cu libertatea loru le primeau eu o placere mai mare decat era necesariu. Ei si traiau, e evidentu, in impregiurari cu multo mai favorabile, mai regulate, la care lucru au contribuitu celu mai multu disciplina cea stricta a administratiunei militaresci, decatul provincialistii din vecinata, care se bucurau de administratiunea civile. Se portá grigia de trebile justitiare, sanitare si instructiunii; nici unu granitieru nu era espusu lipselor de nutrementu si preste totu lipsei fara ajutoriu.

Acesta pagina e aprópe cea mai frumosa in istoria armatei, caci apurcesu in sapta civilizatorice.

Arealulu de padure consta in confiniile militari cam din 1,625,945 jugere, dintre care spre e. regimentulu conf. Licanénu avea 116,676, regim. Otocanu 208,265 jugere, regim. Ogulinu 82,978 jugere etc. Regimentulu banatianu romano avea 368,502 jugere de padure. Din contra regiunea cea mare are numai 31,034 jugere de padure, care suntu ale alodiu lui seu comunei.

In impregiurariile descrise jace cas'a de agitatori neconscientiosi si nationali fanatici potu astazi revoltá asiá de usioru pre granitieri.

Ordinea militaria sa se disolve, padurile vinn deci dupa lege in posessiunea posesorilor de mai inainte a. e. erariului militar. Consórtie arendéza, seu cumpera complexe mari de padure si granitierului i tema ca va perde nu numai usufructul ci chiaru si dreptula possessionariu; se teme mai de-darte a intrá intr'o noua legatura, care poate ea va vatema obiceiuri nationale si va basa suprematia ungarésca. Asiá suntu a se considerá cestioni economic si nationale de existinta si pre langa tota crutarea, pre langa necesitatea trecerii in administratiunea civile si libertatea personale, pre langa dotatiunea cu pamant comunulu etc. au eruptu turburari si spiritele romani iritate in moda neliniștoriu.

Cum s'aru potea delaturá nelinișcirea?

Se scia ca din partea organelor regimului, din partea ministeriului de resbelu si ministeriului tie-rei s'au luat destule mesuri bune, in deosebi aceea ca institutu se disolve cu darabulu asiá dicendu si inse s'aru potea luá mesuri si mai bone, precum inițiarea de institute agronomice in favorul granitierilor; in modul ca pudurile regimentului sa se pre-dea unui consorciu de comone, pre langa sustinerea politiei de padure de pana acum si pre langa prefigerea unui modu rational de economia. Sa se iniție institutu de creditu funduare etc. si organele pressei de acelo si clerulu sa capaciteze poporul.

In zadaru cantam in legile ungarésce regnare acestor relatiuni. La tota intemplarea respectiv voru esperia despre aceste mai multu de catu noi, inse ceea ce si acesta nu cunosc bine, acesta ingreueaza procederea regimului si molte secrete oficiale arunca umbre negre preste acesta afacere momentosa a imperiului.

Adunarea generale

a despartiamentului clusianu alu Asociatiunei pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu

Adunarea s'a tientu in 8 si 9 a le curentei in comun'a Milasiulu-mare. Dupa servitul divinu s'au adunat numerosii membri in cas'a scolei si fiindu ca presiedintele era absentu la alese protopopulu gr. cat. din Clusiu Gavriile Popu pentru ducerea presidiului.

Secretariulu desparlamentului Iosifu Popu, dupa ce deschise pres. siedint'a, raportulu comitetului, din care se vede ca in anulu primu a incursu 800 fl. in cass'a asociatiunei si numerulu membrilor fundatori s'a mai immultit cu Anania Popu si Daniilu Galu, cari depusera cate 200 fl. Din banii acesti'a partea competenta s'a trimis la comitetulu centralu alu Asociatiunei; iera cu 60 fl. remasi s'au cumparat carti pentru scolari seraci. Afara de aceste s'au mai datu patru stipendie la patru invetitori, cari s'au destinsu mai multu la esamenile din vîra trecuta.

Dupa acestu raportu a cettu secret. Iosifu Popu una tratatu despre educatiunea poporului romanu si progresarea ei in cei dieci ani din urma; altu membru despre lipsele intitotie ale educatiunei poporului romanu din Câmpia.

Georgiu Vitezu supune ingrigiri despartiementului convictulu ce era sa se inițieze in Blasius pentru tinerii din tienutulu Faragaului si dupa darea societilor depune si capitalulu adunat spre acestu scopu.

Cu privire la inițierea universitatii in Clusiu propune Petru Nemesiu, ca despartiamentele si Asociatiunea sa-si dea tota siligti'a spre a mijlo-

dela regim, că din considerație la numerositatea cea mare a românilor, limbă română să se introducă că limba de propunere și să se înființeze catedre române. — Ambele propunerile să concretoze comisii.

A doua și raportarea comisiei ca despartimentulu are preste 300 membri și ca din banii ce incurgă se voru cumpără pre anul viitoru tabele de părete pentru scole serace. Mai departe se primesce propunerea lui Viteză cum a facutu densul, cu privire la a lui Nemesiu s'a decisă că despartimentulu să róge pre comitetulu central, să facă cele de lipsă in objectulu respectiv și să caute a castigă pre regim in intielesulu propunerii.

Cu acésta s'a încheiatu adunarea generale, carea inse a influențiatu asiā de tare asupr'a poporului in cătu unu agricultor anume Constantin Mariasiu a depusu 200 fl. numai de cătu spre a poté trece in sirul membrilor fundatori.

Aceste le scótemu din „Kelet“, care încheia cu esprimarea dorintei că sa aiba adunarea fruptele necesarie pentru educatiunea poporale cea remasa atât de multu inapoi. Totu acésta postim și noi si ne esprimăm și bucuria pentru cele ce vedem ca s'a petrecutu in adunare ; ne doare inse ca pâna și sapte de aceste, care este de lipsă sa fia cunoscute publiculi român, sa le aflâmu mai întâi in foile magiare și numai după acelea sa le împartăsimu publicului nostru. Acésta va se dica indiferentismu in gradu ne mai auditu.

Dela reuniiunea sodalilor români.

Duminecă trecuta s'a reinceputu ierasi, după o intrerupere mai indelungata, prelegerile publice, cari de aci incolo se voru tienă in fia-care Dumineca la 4 ore după amedi in localulu reuniiunei. In prelegerea de Dumineca tienuta de presiedintele N. Cristea, s'a vorbitu despre „influiții drumurilor de feru asupr'a industriei din patria nostra.“ Vorbitoriu a aratatu starea industriei pâna la venirea libertăției industriei (Gewerbefreiheit), prejudecările și daunele ce au urmatu din ingradirea industriilor in triburi (Zünste). Dupa aceea a adusu înainte posibilitățile urmante din industria cea nedesvoltata inca la noi și din concurenția cea mare a industriei din afara cănu voru alergă locomotivele crucisii și curmedisiu prin tiéra. A venit inca indata și asupr'a istorului concurenței din afara și adeca a aratatu ca acesta constă din : 1) multă mirea cu castigă mai putinu dela unu obiectu și 2) capitalurile strene.

In contr'a capitalului strainu cu deosebire este grea luptă acolo unde nu este capitalu de locu. Pentru

noi cari suntemu la istoriale industriei, adeca acolo unde se producă productele crude ne stați la dispunere alte impregiurări favorabile, prin cari după putină opiniile de vie-o cătă-va anu amu poté învinge greantă și amenintările ce ni le face concurența din afara. Aceste impregiurări suntu situatiunea locale, carea pote sa aiba cu pretiu originală mai tôtă productele crude din cari sa se facă productele de manufatura, dară nu cum se intempla acum cându productele trecu prin două trei mâni, pâna sa devina manufatura și prin alte trei patru mâni, pâna sa capetămu noi productul că manufatura inapoi. Cându manufaturele s'ară face aici aru poté și cu trei patru pretiuri mai este și totu sa fia și castigă la fabricatiunea loru. Prin acésta se pune capetă concurenției din afara, carea și cauta alte pătie in casuri de aceste. Eata ună impregiurare favorabile, carea mai departe face că intreprinderile industriali din tiéra sa prospereze și fiindca avemu in tôtă pările cumpuri deschise pentru depunerea fabricatorilor, acum cănu prin drumul de feru comunicatiunea va fi mai înlesnită, prosperarea acésta sa ajute și prosperării capitalurilor. Dealtmintrea pentru capitaluri avemu și asociatiunile mari și mici, său in mare său micu. In mare suntu bâncile de credite, reuniriile și alte de felul acesta. In micu suntu asociatiunile procuratorilor insisi asiā inca să fia capabili pentru intreprinderi mai mari.

Dupa desfășurarea acestoră arata ca numai pentru acei indiferenti și pentru acei ce stăruiescă pre lângă obiceiurile cele vechi pote sa existe temeri, ca ce va aduce drumul de feru, temeri, ce eră și in alte părți in săjonalu deschiderei drumurilor de feru, dera cari nu s'a adverită nici decum. Din contra s'a radică industriă și pre lângă acste negoziu și agricultură, ceea ce și la noi asiā va avea sa urmeze.

Propunerea nu se face in tonu oratoricu, ci mai multu in tonu conversativu și in unu limbajiu pre cătu se pote popularu, pentru că ascultatorii sa-lu pote urmari.

Sperăm ca continuarea prelegerilor va fi cercetata cu interesu viu de membrii ordinari și extraordinari in decursulu sesiunei presente.

Mai sperăm ca cu invetiacei români respanditi in tôtă pările inca se va poté incepe celu putinu instruirea in religiune și pre cătu ni voru servî poterile cele pușene de cari dispunem și in alte cunoscintie folositorie. Sa ajute Domnul !

Sabiiu, in diu'a S. Ap. Tom'a *) 1871.

E pré constatatu, ca nu e nimică mai usioru decât a calumnii, și nimică mai greu, decât a se cunoșce pre sine insu; — petrusu de acestea adeveruri — morturisescu — nu m'a surprinsu nici pre departe, ca „unu membru (recte pseudomembru) alu sinodului prot. din tractulu Mercurei“ a avut nerusinat'a frunte a traversă in nr. 78 alu „Tel. Rom.“ intréga decurgerea a actului alegerei de protopopu, severita in 23 Sept. a. c. in opidulu Mercurea, — a vomă in contr'a persoanei subscrișului cele mai infame calumnii, și orbitu de patimi, cu o cetezantia órba, — digna de unu omu desbracatu de totu simtiu de onore, — a apostrofă intregu tractulu prot. alu Mercurei cu deositorele epitele : „vitatu de D dieu și de ómeni, și incarcatu de pecate“;

Nu m'a surprinsu — dicu — pentru ca celiindu acelu pamfletu spuscatu, amu disu in mine : „Déca intre cei 12 Apostoli s'a aflatu unul, pre care lumea creștină și astazi lu numescă Tom'a necredinciosulu, pentru ca nu a credutu ce nu a vediutu, pentru ce sa nu se fia aflatu și intre cei ce au asistat la actul de alegere din cestione, și a căroru numeru a trecutu preste numerulu de 100 — dicu — pentru ce sa nu se fia aflatu și intre acesta unu Tom'a, nu necredinciosu, ci mincinosu ! unu Tom'a, care sa nu creă nici ce a vedutu, nici ce a auditu ?“

Dara pre lângă tôtă acestea, dignitatea asiā adenu vatemata a acelei corporatiuni, din care avui onore a face și eu parte, datorintă sacra de a-mi salvă cele mai scumpe lesaure pre lume — onore și reputatiunea, in fine stim'a cea nemarginita, ce amu avutu și voiu ave totu-déun'a cătra clerulu român preste totu, — mi imponu imperiosu, a-mi radică vocea de aperare in contr'a nerusinatelor atacuri a pamphletistului din nr. 78 alu „Teleg. Rom.“

Că sa aiba on. publicu cetitoriu o oglinda fidela, despre cele petrecute in diu'a de 23 Sept. a. c. in Mercurea, mi iau permissiune a premite o scurta espunere a decurgerei actului de alegere din cestione, trecendu preste cele premerse actului deschiderei, și chiaru și despre actul deschiderei sindicatului, demne de tota consideratiunea pentru atare actu și pentru venerandulu parinte asesoru conductoru, carele dupa servitul fatigiosu de 42 ani si-a luat „diu'a buna“ dela reprezentantii protopopiatului.

Dupa cetera numelor și espunerea cuaſifică-

*) Adeca in 6 Oct. Noi amu primitu responsul in diu'a de preceviōs'a Parascriv'a.

nicu, ca fără religiune, fără morală, fără justiție, nici o societate nu pote sa existe ? Este ore de credutu ca supusulu va observă juramintele sele, cănu va vedea ca suveranul înfrângere pre ale sele ? . . . Ca elu va respectă legile, cănu va scri ca acelu ce i le-a datu, le-a violat și le violenza in tôtă dilele ? Va hesita ore supusulu pre calea violentiei, a corupțiunii și a fraudei, cănu va vedea ca urmăza neincetatu o asemenea cale aceia chiaru cari suntu insarcinati sa-lu conduca ? Noi credem ca fia-care usurpatiune a principelui in domeniul locurilor publicu, autorisa o infracțiune de aceea-si natura in sfără actiunei supusilor ; ca din fia-care perfida politica, se nasce o perfida sociale ; ca fie-care violentia de susu, legitimă o violentia de josu. Principii nu potu face dura aceea ce reprobă morală privata ; acésta este concluziunea mea, ea este formale ? Cătu pentru argumentul ca adesea binele resultă din reu, sprinținitu pre exemplulu unor oameni mari, cari prin acte severe cu violarea legilor, au datu pace tierii loru une-ori chiaru și gloria voio respunde mai întâi ca nu e nici cum demonstratu ca acei oameni audaci au facutu mai multu bine de cătu reu ; mijlocele de mantuire pre cari le-au adus ei, nu desdaunează umanitatea de germanii de dissolutione ce au introdusu in lume. Anarchia este adesea mai pucinu funesta pentru unu statu, de cătu mai multi ani pentru unu despotismu tacutu !

Machiavelu admira oamenii cei mari, noi insa admirăm și mai multu inca institutiunile cele mari ! Eu creda ca pentru că sa fia fericite, popoarele au mai pucinu trebuința de oameni mari, de cătu de oameni virtuosi și integri. Nu există nici o indoială ca libertatea are surțele și vijeliele ei ; ca se voru comite totu-dé-un'a multe crime in numele

FOIȘIORA.

Machiavelu și Machiavelismul.

(Urmare din nr. tr.)

Dupa ce amu espusu, intr'unu modu fără imperfectu, doctrinile lui Machiavelu aplicate la sistemul constitutional me voiu incercă acum a combate in pucine cuvinte, aceste doctrine cari după mine, suntu proprie a justifică cele mai mari neligăuiri ale tiraniei, și a înlatură sofismele cari se ascundu sub argumentele captiose întrebuintate de partizanii acestei scole. Aru si prea greu de a discuta, in tôtă profunditatea sea o materia atât de intinsă și anevoie de deslegat. Me voiu margini darea a atinge numai cestiunile la care pote dă locu acestu subiectu, abandonându solutiunea loru la luminele și petrunderea lectorului.

Si, mai întâi, voiu observă ca din momentul ce Machiavelu nu erige despotismul in principiu, din momentul ce elu condamna despotismul că uno reu, mi se pare ca scrierile sele nu trebuie sa aibă de tinta a propagă acestu reu, ci de elu vindecă. Astu-feliu procede medicul, astu-feliu moralistul. Machiavelismul nu da nici unu locu in politică sea, nici moralei, nici religiunei, nici dreptului ; elu nu are in gura de cătu dôue cuvinte : forță și violență. Déca Machiavelu s'ară și marginu in sistemul seu, a dice că violența jocă uno mare rol in afacerile omenesci, că dibaciă este o calitate necesaria pentru unu om de statu, aru si disu unu adeveru care nu are trebuința sa fia demonstrat ; cănu insa elu erige violența in principiu, violența in maxim'a de guvernare, cănu nu tiene séma in calculele sele, de nici-un'a din legile umanităției, codulu tiraniei nu

mai este atunci de cătu codulu brulei, căci si dobitocele suntu poternice și dibace ; și intre ele nu există altu dreptu de cătu acel'a alu forței brutale ! Nu credu insa, o mai repelu, că fatalismulu lui Machiavelu sa mărgă pâna acolo, de cătu ce elu recunoște existenția binelui și a reului. Principiul lui Machiavelu este ca une-ori binele pote rezulta din reu ; prin urmare, suveranul are dreptul sa violeze juramintele sele ; elu pote versa in sârbele săngele omenescu, spre a pune mân'a pre potere său spre a se mantine ; elu pote returnă tôtă legile, și dilapidă financele, pote corumpe, compri și lovi neineetatu și fără crutiare. Nu vedu insa Machiavelistii ca forță este numai unu accidentu in mersulu societăților regulate, și ca chiaru guvernele cele mai arbitrarie suntu obligate la cantică sanctiunea loru in nisice consideratiuni cu totul straine teoriilor forței ?

Noi credem ca fundamentulu dreptului este morală, a cărei precepte nu suntu nici dubiose, nici obscure, pentru ca ele suntu scrise cu caracter luminos in tôtă regiunile și in consciunția omului. Dela acésta sorginte pură, trebuie sa decurgă tôtă legile civili, politice, economice și internaționale, ex eodem jure, sive ex eodem fonte, sive ex eodem principio. Aci se ivesce mai cu séma inconsecvenția doctrinei lui Machiavelu ; elu admite pre de o parte religiunea, morală și dreptul in raporturile oamenilor dintre densii, și calea in picioare tôtă acestea reguli, cănu e cestiunea de statu său de principiu ; intr'unu evantul, Machiavelu dice : „ca morală nu are nici unu amestecu in politică“. Elu permite monarcului aceea ce defineste supusului ; săptele omenesci suntu pentru densul crime său virtuți ; intru cătu saptitoriu este slabu său poternicu ; după rangul ce ocupă fiecare in societate. Nu s'a gândit insa acestu geniu poter-

tiunei a singuraticilor aspiranti — după atestatele produse — s'a amintit din un'a parte : ca aru fi fostu de dorit, că sa se sia fostu lipsatul înainte de scrierea concursului emolumentele alegendului protopopu, căci atunci s'arū fi insinuatu mai multi concurrenti."

La acestea obținându cuvintul amu disu : ca asemenea a-siu fi dorit si eu, insa de vreme ce aceea nu s'a facotu, si a se suplini e imposibilu, căci nu cade in sfer'a de activitate a sinodului, — nu ne remane alta, decât că : „sinodul sa enuntia că dorintia, ca va lipsa pre sem'a alegendului protopopu unu salarior de preste 600 fl. v. a., si ca membrii sinodali iau asupra-si obligamentul moralu a conlucră in directiunea acēst'a ; amu indig-
talu mai departe insusi si modalitatea conlucrării. — Propunerea acēst'a complata prin deputatul B. „ca sum'a salariului sa se lipseze cu 1200 fl. v. a. — s'a primitu de intregu sinodul intre cele mai vii manifestări de placere. — Rogu deci pre on. publicu cetitoru sa judece acum : deca propunerea de mai susu se pote numi „plastică“? — Dara sa lasămu pre unu momentu, ca ea e plastică, si ca prin urmare aru fi avutu motivu mai multi membri ai sinodului a o combatte in modu plato-
nicu — precum se afirma, — sa-mi fia permis u a intrebă pre vitézulu raportore : ca cei multi, ca ii s'a sculatu, că sa o combata, prin ce, si prin cine au fostu impedeclati ? cui i s'a denegatu dreptulu de vorbire ? — Déca sta, dle raportore ! ca esti membru alu sinodului ? pentru ce nu ei avutu atunci ouragiu a-ti areta vitegi'a ? Nu ai facutu acēst'a, intăiu pentru ca nu ai avutu ce combate, si a dō'a pentru ca advocatul ti-a fostu remas la Sabiu, fără de care nu esti capace a-ti deschide gur'a, si pentru ca că omu alu intunecelui fugi de lumina si adeveru. Te ai imbracatu in pene straine — de uliu, — si asiā ai trebuitu sa te ascundi că unu paltronu sub masc'a anonimitătiei. (!!! bravo !!! — R.) —

Totu in decursulu esunerilor de mai susu — despre salariul prot. — amu atinsu si sōrtea preotilor preste totu. — Amu accentuatu aceea ce voiu accentua totu-dēun'a : ca trebuie sa ne straduim cu totii, că sa facem u salarie fipse pentru toti preotii, sa-i aducem u in stare că aici a-sa nu sia siliti a trai, că din „cerstu“ că din mit'a unui a-si altui'a, că asiā se-i scutim din căte si mai căte invinuiri drepte si nedrepte sa nu le mai pote dice nimenea pen-
tru totu nimirile „ca belescu poporulu.“

Suntu gata a recunoșce, ca espressiunea „de belescu“ nu e de totu parlamentara, (Cam asiā

e. R.) d'a ast'a o concedu, cetezu insa a afirmă cu tota positivitate, ca numai unu omu reu la susleu si desbracatu de totu simbiolu bunu, pote publica in lume, ca a-si fi apostrofatu pre statul preotescu ca „belescu poporulu“; Numai unu spiritu pervers e capace a descoperi in cuvintele acestea, chiar si numai o umbra de intențiune de a valamă statul protopresbiterale seu preotescu preste totu ;

Se trecemu acum la punctul principalu, la adeverat'a buba a pamphletistului :

Dupa ce si-a finitu referintele comitetului protopresbiterale referad'a sea despre cualificatiunea aspirantilor, s'a facutu adeverat'u obiectiunea : „ca nu toti concurrentii aru posedu calitatile precise in concursu, si anume : absolvirea gimnasiului si esamenulu de maturitate, si ca unii că acesti'a aru trebui eschisi dela candidatura, spre care scopu din urma sa propusu alegerea unei comisii „censuratore“; că primulu vorbitoru asupra acestui incidente, ni amu declarat in contr'a alegerei comisii censuratore, nu numai din punctu de vedere alu economisarei de tempu, ci si pentru ca o amu aflatu de superflua, de vreme ce comitetul prot. a superat deja cestiunea prin cele espuse de referintele seu in audiulu intregului sinod, superflua mai departe si pentru acea, pentru ca fiesce-care membru sinodal e indreptatul a-si da votul seu dupa cum i va dicta consciunti'a sea fără cea mai mica restrin-
gere ; — in esertiarea libera a acestui dreptu, membrii sinodului nu potu si impedeclati nici insusi prin conditionile cuprinse in concursulu escrisul de comitetul prot., căci nu acest'a sta preste sinod, ci vice versa, si ca dispositiune datalore de mesura in privint'a cualificationilor singuraticilor aspiranti, — e cea cuprinsa in §. 53. din stat. org. In esunerile ulterioare despre cualificatiune amu disu, ce pre temeiulu esperintelor de totu dilele, voi dico si sustineea totu-de-un'a : ca dupa mine — cualificatiunea e dupla, practica si teoretica, si ea stăndu cea din urma isolata iera cea dintăiu plina de rezultate si inca rezultate stralucite, — suntu totu-de-un'a inclinat a preferi pre cea din urma“; ca asiā si rostitu cuvintele acestea fără comentariu, e — linu disu — una neadeveru ; Le-amu comentatu, si inca nu numai cu motive ci si cu exemple generali, si mi vine a crede, ca déca se va fi intemplat in contra adeveru in privint'a acēst'a vr'o neintielegere, mai nu poate fi alt'a, de cătu, pentru ca, — departe de orice cugetu a valamă pre cine-va, — amu intrelasatu a esclamă : „Uti figura T. docet ;“

Amu afirmatu, ce sustineu si acum : „ca cāndu e vorba de alegerea protopopului, eu pre esamenulu de maturitate si mpla, facia cu meritele castigate pre terenul bisericescu seu scolaru de unulu seu

altu aspirante, fia si fāca esamenulu de maturitate, — nu dau nimic“;

Si că sa fie deplinu intielesu, ca o. publicu cetitoru sa scia si aceea, pentru ce amu combatutu cualificatiuea teoretica si mpla, me vedu provocat a espone cu acēsta ocasiune si aceea ce in Mercurea amu disu ; cau'a e urmatoreea :

Intre cei ce au concursu se aflau de facia doi insi, carii — vedi domne — pre temeiulu testimo-
niului de maturitate, unul si de absolvirea dreptu-
rilor, — fără bateru o dī de servitul bisericescu
seu scolaricu, de merite nici vorba, — si totu si aspirau ca se vina in ternariu, ba nu numai aspi-
raru, ci pretindeau acēst'a ; —

Amu cunoscutu si cunoscu pre ambi, unulu notariu comunale, scia ce-va cāntă in biserică, — cel'a-laltu bine-cunoscute o. redactiuni a „Tel. R.“ doră in tota vieti'a lui nici gur'a in biserică nu si-a deschis, este forte bine meritatu pre trotoarul si casanelele Sabiu lui, dara de biserică in genere, si de afacerile cele mai elementari, sa nu dicu ale unui diaconu, dara nici ale unui cetetiu in biserică, nici cea mai indepartata cunoscinta nu are. —

Marturisescu ca cunoscendu acesti'a amu privit de insulta o astu-feliu de aspiratiune culezata.

Ca nu mai 10—15 ani de servitul ca invetitoriu seu preotu nu cualifica pre cine-va pentru unu postu de protopresbiteru, — are reportarele tota dreptatea, dara tocma pentru acēst'a aru si trebuitu sa nu ignoredie, ca totu in acestu intielesu s'a vorbitu si despre esamenele de maturitate. — Altu-cum vine de insemnala ca lucru nu sta tocma asiā precum afirma reportarile ; — Nu e adeveru ca cei ce au obtinutu majoritatea voturilor in Mercurea aru avea numai servitul de 10—15 ani. — Lucru principalu e, ca toti trei candidatii, căti au intrat in ternariu : asesorele cons. Lazaru cu parochulu Predoviciu si directorele de scole Stoic'a — ce nu se poate nega — nici unulu din acesti'a nu are esamenulu de maturitate, — totu si fia-carea a ratat in serviciul loru de pāna acum, in gradu mai mare sen mai micu, — probe de capacitate nedisputavere. —

Se dice mai departe, ca e lucru tare usioru a fi invetitoriu bravu in scole populare, seu preotu in tru comuna rurala, pentru ca spre asiā ce-va nu se cere numai nezunitia si zelu. —

Nu e dreptu, dle raportore, nu e tocma asiā usioru a fi invetitoriu seu parochu la sate, — precum ti inchipuesci, din contra, credu ca e cu multu mai usioru a fi notariu comunale seu tocma si colaboratoru la „Tel. R.“ —

Naszunitia si zelu nu se recere numai dela in velatori si parochi sateni, ci si dela protopopu, si

in practica massimele contineole in tratatulu despre principie a lui Machiavelu, pre lāngă ca aru aradicā in contr'a sea reprobarea supusilor sei, aru si lovitu de proscriptiune si de lumea intręga.

Trecendu in revista doctrinele lu Machiavelu si a acolitiloru sei, amu vediutu idealulu principelui, astfelu precum si-lu forméza ei pentru realizarea scopurilor unui guvern absolutu si egoisto. Sa ne incercāmu acum si noi a descrie calitatile si virtutile principelui, astfelu precum lu creaza constitutiile moderne, nascute din principiele revolutiunie francese din 1789, si dorintiele unui poporu liberu si independentu. Fia-mi permis u a invocā aci a priori, cuvintele sublime ale lui Traianu adreseate către unu generalu care primea din mān'a imperatorului investitoru si spad'a : — „Primesce acēsta spada spre a me aperă si a me sustiené, pre cătu tempu voi guvernă precum se cuvine ; iera de voi urmā alt-feliu, intore-o in contr'a mea si radice-mi vieti'a.“ Unu principe nu trebuie dara sa perda din vedere ca elu este facutu pentru tiéra, iera nu tiéra pentru densulu ; ca fericirea poporului seu este unu depositu pretiosu ; ca a abusá de acestu depositu sacru, aru si a comite cea mai mare din totu crimele ; ca tient'a tacita veri-ce asociatiune civile, este de a asigură pre cătu se pote, mai cu multa egalitate, fia-cārui'a din individii caro compunu, vieti'a, onore, subsistenti'a, libertate, instructiunea, si in genere totu midilōcele de seruire si de perfectibilitate. Unde espira binele publicu, unde incetēza autoritatea legitima, acolo incepe usurpartiunea si tiranii. — Cu cătu principale va fi mai luminat, cu atât'a va simti mai bine legătura strinsa ce esista intre fericirea poporului seu si fericirea sea propria. Elu scie ca iubirea

poporului este sprigindu seu celu mai siguru, precum si slava sea cea mai stralucita.

Politica nu este altu ce-va, decât'u prudentia si justitia, adaptate obiectelor administratiunei publice si intereselor reciproce ale statelor. Adeverst'a politica este una din ramurele cele mai importante ale filosofiei, prin acēst'a chiaru ca ea are o influența directa asupra fericirei generale. Cāndu poterea principelui nu se intemeiează decât'u pre egoismu, pre erore, pre slabiciune, acestea totu se intrunescu spre a nabosi in anim'a sea ecuitatea, energi'a, luminele, religiunea si moral'a.

Rivalitatile, fraud'a, violența, defaimările, precari vulgulu le decoră cu titlu de politica profunda, nu constituie in sfer'a politica, decât'u aceea ce suntu pentru vieti'a ordinaria : invidi'a, falsitatea, satanic'a si calomni'a.

Pentru că principalele sa nu fia jocaria celor ce guverna in nomile seu, educatiunea sea trebuie sa incépa prin unu cursu despre suferintele cele mai comune ale oménilor, estrasu din istoria intima a tuturor poporelor. Si intradeveru, cum va petrunde elu oménii vedienda-i totu-dēun'a sub masca curtailor ? cum va cunoscere propriile sele defecte si slabiciuni, cāndu lingusirea nu-lu parașește nici odata ? — Principii trebuie dara sa invită si cunoscă, de ea temporiu, ca lingusirea urmaresce marirea, precum umbr'a urmaresce corporul, si ca ea este opusa luminei. Astfelu, imperatorul Neron a fostu divinisat de Luchianu, si Domitianu proclamat de Martialu : parintele poporului ! (Va urmā)

inca dela celu din urma in măsura cu multu mai mare, că dela cei dintâi. — Dupa mine, fără năsuția, fără zelu, tôte pragatirile din scoli ale unui protopopu său ori căruia functionari nu platesc o cępă degerata.

Cu aceea, ca s'ară recere dela unu protopresbiteru că unu ce „sine qua non“ sa fia din spiritul tempului, și mai cu séma, precum vedo ca se esplica acelu spiritu, — trebuie sa marturisescu, — (sie și cu periclu de a fi dechiaratu de omu ruginito) ca nu suntu deplinu intielesu, din contra, asiu dorî din totu susfetulu, ca vitoriu protopopu al tractului M. sa fie multu de spiritul o scóle i s'fal u biserice i, și mai pucinu din spiritul modernu alu tempului. —

Ce privescu in fine imputarea, ca asiu fi impusu unui numera insemnato de membri ai sinodului : ca s'avea votat die pre Predovicu și Stoică, deca insamnădă după raportorele espunere parerei „a i mpune“ are tōta dreptatea ; — Nu negu, ca la intrebarea mai multoru membri sinodali, awu spusu fără nici o resvera : ca suntu pentru Pacurariu, Predovicu și Stoică : — Me miru deci, cum de raportorele numesce numai pre cei din urma, și nu s'avea parintele Pacurariu, și ca asemenea nu face pomenire, despre cele ce amu exprimatu in privintă a aceloru lătino aspiranti, nefacându esceptiune nici insusi cu sine ?

Regretez ca amu trebuitu sa fiu asiá de lungu in respunsu la o provocare că cea din cestiu. — Dara deca m'asio si lasatu a responde la tōte miserabilitătile si tendentiousitatile din ataculu respectivaru fi trebuitu se fiu si mai lungu. —

Incheiu acum'a cu acea incunoscăntare cătra respectivii si cătra o. publicu cetitoru nepreocupat, ca alegerea din 23 Sept. a. c. s'avea anulat, din ce motive ? nu scio, si in curendu se va scria alta alegere ; cei nemultiamiti au destula ocasiune a se pregati si a face pre arena de lupta, că sa se afle si se reesa din urna barbatulu doritoru, de care nimenea nu se va bucurá mai multu, de cătu mine, — Me temu insa, ca atât'a vomu alege pâna vomu elege.

E. Macelariu.
membru alu sin. prot.

Varietăți.

** (Necrologu) In 23 I. c. reposă in Domnulu bravulu invetiatoru din Poian'a Ioane Manegutiu, in etate de 25. ani. Acésta a perdere o simtimu si o deplangemu dimpreuna cu parintii si fratinii doiosi ai reposatului cu atât'a mai multu cu cătu este cunoscutu ca căte ostenele si spese costa crescerea unui tineru si ca ce lipsa mare are poporul român si in specie comun'a Poian'a de invetiatori. — Fia-i tierin'a usiora !

N. Univ. 1812/1871.

Publicațiune.

Institutulu agronomicu — scol'a agricola — in Mediasiu se va deschide in prim'a Noemvre a. c. Primirea scolarilor se face prin directorele scólei agricole Dr. A. Salfeld in Mediasin, la care scolarii au a se anunciat indata si a produce documentele ca :

- 1) au absolvaturu scol'a popurală cu successu bunu,
 - 2) au o etate celu pucinu de 16 ani,
 - 3) in generale au praca in specialele agricole obinuite la noi si
 - 4) ca au portare morale nevateata.
- Scolarii au a se supune unui esamen de prime si suntu avisate stipendie de 120 fl. v. a. plativera din casele nationale sasesci la finea anului 1871, pentru scolarii fără midilöce din cercurile Sabiului, Mercurei, Sebesiului, Orestiei, Nocrichului, Cincului-mare, Cohalmului si Sighisiorei si adeca pentru fia-care cereu căte unulu, despre a căror distribuire va dispune cerculu respectivu.

Sabiul 18 Octomvre 1871

Dela universitatea nationale sasesci.

(2-3)

Concursu.

Pentru ocuparea postului preotescu in vacanta parochia gr. orien. Cucerdea (Szekely Kotsard) scaunulu Ariesiului — protopiatul Turdei.

Cu acestu postu este impreunatul venitulu urmatoru : Dela 80 fumuri români căte o ferdela de bucate, plugarii si morari grau, — ceea-lalti cucurudiu.

Dela 22 fumuri vidue si tigani căte $\frac{1}{2}$ ferdela cucurudiu ; — dile de lucru 67. livadie de 5 cara de fenu, 2 juge de pamentu aratoriu ; — folosesce si cemeteriulu, cas'a parochiala ingradita, poiat'a, — stola epatrasirului, — contributia si equivalentulu se solvesce din partea eclesiei :

Doritorii de a ocupă acesta parochia suntu postiti a-si asterne concursele sele, in sensulu statutulu organicu, pâna in 15 Noem : a. c. cătra sinodulu parochialu, si a le tramite sub-scrisului pâna la terminulu presiptu.

Agarbitiu 4 Octomvre 1871.

In contilegare cu comitetulu parochialu, Simeonu Popu Moldovanu.

(2-3) prot. gr. orient.

Concursu.

Devenindu vacantu postulu invetiatorescu, la scol'a elementara din parochia gr. or. Sinc'a-nouă, protopresbiteratul Fagarasiului I, prin acésta se deschide concursu — cu terminu pâna la 25 Octomvre a. c. st. v.

Salariul anualu e, in bani 120 fl. v. a. cuartiru gratuitu, si lemne de incaldit.

Doritorii de a ocupă acesta statune, au a-si adresă concursele loru, bine instruite, la subscrисul ; pâna la terminulu mai susu aratatu ; dovedindu, ca au absolvtu cursulu clericalu, seu pedagogicu ; si ca sciu tipiculu si cantările bisericesci.

Fagarasiu, 25 Septembrie 1871.

Petru Popescu,

(2-3) protopopu.

Concursu.

Pentru ocuparea statunei de invetiatoriu la scol'a poporală gr. or. din comun'a Bosiorodu, se deschide concursu, cu terminu pâna in 1 Noemvre a. c.

Emolumentele suntu : 200 floreni in val. austr. 10 ferdele bucate, cuartiru si lemne de incaldit.

Doritorii de a ocupă acestu postu, au sa-si asterna concursele loru instiute cu documentele necesarie subscrисului, pâna la terminulu mai susu insemnat.

Hatiegu, in 4 Octomvre 1871.

Ioanu Ratiu,

(2-3) protopopu.

Citatione edictale.

Maria Spornicu din Cohalmu, carea de mai multu tempu a parasitul cu necreditia pre legiuittulu ei sociu Nicolau Magdunu de releg. gr. cat. totu din Cohalmu, nesciindu-se loculu ubicatiunei sele, — se citează prin acésta, că in terminu de unu anu de dile dela datulu scririerei acestui edictu sa se infacișiedie la subscrисul scaunu protopopescu, căci la din contra si in absentie densei se va pertracta si decide — pre bas'a S.S. canone ale bisericei noastre ort. res. — procesulu divertiale incaminat asupra-i de barbatulu ei.

Cai'a 19 Augustu 1871.

Scaunul ppescu gr. orient. alu Cohalmului, că foru matrimoniale.

Nicolau D. Mircea,

(3-3) Adm. ppescu.

„Albin'a“

Institutulu de creditu si de economii.

Terminulu pentru subscrisea de actioni la Institutulu de creditu si de economii „Albin'a“ se prelungesc prin acésta pâna in 30 Noemvre a. c. cu acelu adaosu, ca alta prolongire nu va mai urmă la nici o intempiare.

Conditionile remânu cele cunoscute.

Sabiul, 15 Octomvre 1871.

Comitetulu fundatoriu.

(2-4)

ANUNCIU.

Amu onore a face prin acésta cunoscute, cumea cancelariai advocatei mele, se va afla din prim'a Noemvre a. c. incolo, in Cas'a Nr. 327 piati'a cea mare, deasupr'a boltei Misselbacher.

Sabiul, 15 Octomvre 1871.

Victoru Sill,

(2-3) advocatu.

Indreptare. La colect'a publicata in nrulu 81 din erore s'a pusul dlu I. Badilescu că colectante, ceea ce e a se indrepta cu : dlu E. L. Angelescu.